

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2003 vp

Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä joulukuuta 2003 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 159/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pasi Koskinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Jaakko Hannula, sosiaali- ja terveysministeriö

- lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö
- toimitusjohtaja Heikki Pohja, Työttömyysvakuutusrahasto
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- lakimies Kalle Räisänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- asiamies Tapio Kuikko, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- asiamies Mikko Räsänen, Palvelutyönantajat ry
- työmarkkina-asiamies Merja Berglund, Suomen Yrittäjät.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain täydentämistä saatavan vanhentumista koskevilla säännöksillä, koska vuoden 2004 alusta voimaan tuleva velan vanhentumisesta annettu laki ei koske sosiaalivakuutusetuuksia eikä veroa, julkista maksua tai muuta rahasaamista, joka saadaan periä ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä.

Lakeihin lisättäisiin vakuutusmaksujen ja muiden maksujen määräämistä ja perimistä, liikaa maksettujen vakuutusmaksujen takaisin saantia sekä aiheettomasti maksettujen korvausten takaisinperintää koskevat vanhentumissäännökset.

Vakuutuslaitoksen olisi määrättävä vakuutusmaksu maksettavaksi viimeistään viiden vuoden kuluessa maksun erääntymisestä tai maksun määräämiselle asetetusta määräajasta ja perittävä maksu viidessä vuodessa maksun määräämi-

sestä. Näitä vanhentumisaikoja ei voitaisi katkaista. Vakuutuksenottajan aiheettomasti maksaman vakuutusmaksun palautus vanhentuisi kymmenessä vuodessa maksun maksamisesta. Aiheettomasti maksettu korvaus olisi perittävä takaisin kymmenessä vuodessa sen maksamisesta. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuisi viiden vuoden kuluessa päätöksen antamisesta. Nämä vanhentumisaikat voitaisiin katkaista. Katkaisusta alkaisi uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Lisäksi säädettäisiin muiden tapaturmavakuutuslain mukaisten maksuvelvoitteiden määräämistä ja perintää koskevasta vanhentumisajasta.

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain mukaisen omavastuumaksun määrästä ei voisi antaa päätöstä sen jälkeen, kun viisi vuotta on kulunut maksun perimiselle asetetusta ajankohdasta. Omavastuumaksun palautusta olisi haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun palautusta koskeva hakemus olisi voitu aikaisintaan tehdä. Palautettavaa omavastuumaksua koskeva saatava vanhentuisi viiden vuoden kulut-

tua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslais-
sa muutokset toteutettaisiin ottaen huomioon, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusmaksu peritään maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen maksun yhteydessä.

Tapaturmavakuutuslakiin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin tehtäisiin lisäksi vuoden 2004 alusta voimaan tulevasta hallintolaista johtuvat muutokset. Hallintolaki saatettaisiin koskemaan yleislakina työtapaturma-asioiden käsittelyä yksityisissä vakuutuslaitoksissa ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa. Muutoksilla säädettäisiin vähäisiä poikkeuksia hallintolain säännöksiin. Poikkeukset koskisivat muun muassa velvoittavien päätösten tiedoksiantoa, virheen korjaamista ja alle 15-vuotiaan puhevalan käyttöä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, aikaisintaan kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 2004.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksien hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Vanhentumissäännökset

Hallituksen esityksessä tapaturmavakuutusta koskevia lakeja sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan täydennettäväksi vuoden 2004 alusta voimaan tulevan velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) johdosta. Vakuutuslaitoksen olisi määrättävä vakuutusmaksu maksettavaksi viiden vuoden kuluessa maksun erääntymisestä tai perittävä maksu viidessä vuodessa maksun määräämisestä. Näitä vanhentumisaikoja ei voitaisi katkais-

ta. Aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palauttamiselle ja aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnälle säädettäisiin kymmenen vuoden vanhentumisaika. Nämä vanhentumisaikat voitaisiin katkaista.

Velan vanhentumista koskevan uuden lain mukaan velan yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta, joka alkaa kulua pääsääntöisesti siitä, kun velka erääntyy maksettavaksi. Yleinen vanhentumisaika lyhenee näin olennaisesti nykyisestä kymmenestä vuodesta. Velkojen yleisen vanhentumisaajan lyhentämisellä on pyritty siihen, että velkasuhteet selvitetään kohtuullisessa ajassa ja edistetään huolellista perintätapaa. Uudistuksella on pyritty suojaamaan luottamusta vallitseviin olosuhteisiin, koska pitkään jatkuneen olotilan rikkomisella on useita kielteisiä vaikutuksia. Yllättävä maksuvelvollisuus pitkän ajan kuluttua voi olennaisesti heikentää perinnän kohteeksi joutuvan elinolosuhteita,

koska perintään ei ole ollut mahdollisuutta vaurautua.

Valiokunta toteaa, että mainitut näkökohdat ovat varteenotettavia myös sosiaalivakuutuksessa, erityisesti velkomisen kohdistuessa yksityishenkilöön. Kymmenen vuoden vanhentumisaika on pitkä, erityisesti aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnän osalta. Valiokunta korostaa, että tapaturmavakuutuslain 53 g §:ssä säädetty mahdollisuus jättää liikaa maksettu korvaus kokonaan tai osittain perimättä kohtuusteilla on keskeinen harkittaessa pitkän ajan jälkeen takaisinperintään ryhtymistä.

Valiokunnan käsiteltävänä on samanaikaisesti esitys yksityisten alojen työeläkelainsäädännön täydentämisestä velan vanhentumista sekä takaisinperintää koskevien säännösten osalta (HE 154/2003 vp). Mainituissa laeissa vakuutusmaksujen maksuunpanolle säädettäisiin kymmenen vuoden vanhentumisaika. Valiokunta on mainitun esityksen yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että maksuvelvollisuutta, vanhentumista sekä takaisinperintää koskevat säännökset otetaan uudelleen tarkasteltavaksi yksityisten alojen työeläkelakeja yhdistettäessä. Valiokunta pitää niin ikään tarpeellisenä, että kyseisten säännösten uudistuksen yhteydessä myös tapaturmavakuutusta koskevat vanhentumis- ja takaisinperintäsäännökset otetaan uudelleen tarkasteluun, jotta sääntely sosiaalivakuutuksen osalta tapahtuisi yhtenäisin perustein,

Hallintolaista johtuvat muutokset

Tapaturmavakuutuslakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia myös vuoden 2004 alusta voimaantulevan hallintolain vuoksi. Hallintolaista poikkeavasti ehdotetaan säädettäväksi esteellisyydestä, puhevallan käyttämisestä, päätöksessä olevan virheen korjaamisesta sekä päätöksen tiedoksiantotavasta. Valiokunta toteaa, että hallintolaista poikkeava erityissääntely on mainituilta osin perusteltua.

Eduskunnalle on samanaikaisesti nyt käsiteltävän esityksen kanssa annettu hallituksen esitys toimeentuloturvan muutoksenhakua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 155/2003 vp), jossa tapaturmavakuutuslain 53 c §:ää ehdotetaan

muutettavaksi siten, että tapaturmalautakunnan ja vakuutusosoikeuden päätös annetaan tiedoksi lähettämällä se kirjeellä postitse. Hallintolain ja muutetun hallintolainkäyttölain 55 §:n voimaantulo aiheuttaisi velvollisuuden antaa päätökset asianosaiselle tiedoksi saantitodistusta vastaan. Koska mainittuun esitykseen sisältyvät lainmuutokset niiden eduskuntakäsittelyyn tarvittavan ajan vuoksi tullaan saatamaan voimaan myöhemmin kuin 1.1.2004, valiokunta saamansa selvityksen perusteella ehdottaa, että tapaturmalautakunnan ja vakuutusosoikeuden päätöksen tiedoksi antamista koskeva muutos tehdään nyt käsiteltävänä olevan esityksen yhteydessä. Lainkohdasta ehdotetaan kuitenkin tarpeettomina poistettaviksi viittaukset hallintolainkäyttölakiin.

Tapaturmavakuutuslain 41 d §:ään on ehdotettu säännöstä, jonka mukaan vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ssä säädetään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on sulkea pois asiantuntijalääkärin velvollisuus noudattaa lausunnossaan tiettyjä muotomääräyksiä. Valiokunta toteaa, ettei hallintolain voimaantulo aiheuta muutosta lääkärintlausuntojen muotomääräyksiin. Valiokunnan käsityksen mukaan on perusteltua arvioida asiantuntijalääkäreiden asemaa nyt esitettyä laajemmin. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että tapaturmavakuutuslain 41 d §:ään esitettyä terveydenhuollon ammattihenkilölain 23 §:n soveltamista koskevaa rajoitusta ei tässä yhteydessä toteuteta.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valiokunta ehdottaa tapaturmavakuutuslain 41 d §:stä poistettavaksi ehdotetun terveydenhuollon ammattihenkilölain 23 §:n soveltamista eläkelaitoksen asiantuntijalääkäriin koskevan rajoituksen.

Valiokunta ehdottaa, että tapaturmavakuutuslain 41 e §:ssä oleva säännös annettavan päätöksen kielestä muutetaan viittaukseksi 1.1.2004 voimaan tulevaan kielilakiin. Pykälässä on myös säännös päätöksen sisältövaatimuksista. Valio-

kunta toteaa, että hallintolain 44 §:ssä olevat vaatimukset päätöksen sisällöstä tulevat 41 e §:n ohella sovellettavaksi täydentävästi.

Valiokunta ehdottaa tapaturmavakuutuslain 53 c §:n 6 momenttiin lisättäväksi säännöksen siitä, että tapaturmalautakunnan ja vakuutusoi-
keuden päätökset voidaan antaa muutoksenhaki-
jalle tiedoksi kirjeellä postitse.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysta-
liokunta ehdottaa,

*että 2. ja 3. lakiehdotukset hyväksytään
muuttamattomina ja*

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutet-
tuna seuraavasti:*

1.

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 a §:n 3 mo-
mentti, 30 d §:n 4 momentti, 35 a § , 37 §:n 2 momentti, 38 §, 41 a §:n 3 momentti (*poist.*), 41 e §:n
1 momentti, 53 c §:n 6 momentti ja 53 f §,

sellaisina kuin ne ovat, 30 a §:n 3 momentti, 30 d §:n 4 momentti, (*poist.*) 37 §:n 2 momentti ja
53 c §:n 6 momentti laissa 723/2002, 35 a § laissa 748/2003, 38 § (*poist.*) ja 41 e §:n 1 momentti lais-
sa 1204/1996, 41 a §:n 3 momentti laissa 1329/1999 ja 53 f § laissa 893/1994,

lisätään 53 g §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 893/1994, uusi 4 momentti seuraavasti:

30 a, 30 d, 35 a, 37, 38 ja 41 a §
(Kuten HE)

41 d §
(*Poist.*)

41 e §

Vakuutuslaitoksen on annettava tämän lain
mukainen päätös ja maksuunpano tiedoksi lähet-
tämällä se vastaanottajalle tämän ilmoittamaan
postiosoitteeseen kirjeellä. (*Poist.*) Päätökseen
on merkittävä myös päivä, jona se on postitettu,
vastaanottajan nimi sekä tämän vakuutuslaitok-
selle ilmoittama osoite. *Päätöksen kieleen sovel-*
letaan mitä kielilaissa (423/2003) säädetään.

53 c § (*Uusi*)

*Tapaturmalautakunnan ja vakuutusoi-
keuden päätös annetaan tiedoksi lähettämällä se postit-
se kirjeellä vastaanottajalle hänen ilmoitta-
maansa postiosoitteeseen. Vakuutuslaitoksen,
tapaturmalautakunnan ja vakuutusoi-
keuden on merkittävä päätökseensä päivä, jona se on pos-
titettu sekä vastaanottajan nimi ja osoite. Jos va-
lituksen yhteydessä ei muuta näytetä, valittajan
katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitse-
mäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona pää-
tös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoit-
teeseen.*

53 f ja 53 g
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Leena Rauhala /kd
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Juha Rehula /kesk
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Paula Risikko /kok
	Anneli Kiljunen /sd	Osmo Soininvaara /vihr
	Marjaana Koskinen /sd	Raija Vahasalo /kok
	Pehr Löf /r	Erkki Virtanen /vas
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.